

Et 25 års-minne:

Fire års internering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

Av Gustav Niebuhr.

Ikke langt foran meg, på en høyde så jeg nu troppen i nesten ilmarsj, for den var ikke megen tid tilovers. Helt nede, nesten ved stasjonen innhentet jeg troppen og vi hørte toget like ved. Jeg hadde da gått den 8 km. lange vei på en og en kvart time, mens troppen hadde brukt knapt to timer.

På toget gikk bølgen høit over hva som nu vilde skje. Alle som en var overbevist om foreløbig vilde det bli slutt med slags permisjon, og i tilfelle vilde denne nektelsen event. vilde vare. Noen skulde rundle rømlingen hvis han kom ombord igjen, mens andre bent frem skulde lage biffdeig av ham o. s. v. Vedkommende kunde altså efter disse velmente velkomsthilsener og uttrykk være forberedte på en meget hyggelig mottagelse såfremt han skulde komme tilsyne igjen.

Ved ankomsten til Hommelvik stasjon møtte det oss et underlig syn. Vi trodde ikke våre egne øine, men sant å si lå hele befolkningen ut av vinduene, viftet og lo og rop-

te hurra til oss og ønsket oss hjertelig velkommen som om vi hadde vært borte i årevis. Med vår beste vilje kunde vi ikke forstå hvorledes dette hang sammen. Derimot så vi fra toget soldater overalt, men ingen civile i gatene. Straks efter at toget var stoppet, fikk det hele en annen lyd. Med et blikk så vi at alt som hørte med til vaktene var utkommandert og hele stasjonsområdet med nærliggende gater sperret av. Jeg kommanderte alle mann ut av toget og stilte op i geledd. Derefter avgav jeg en kort rapport til øverste officer som bad mig ordne troppen slik at der gikk 4 i rekkene. Som sagt så gjort og høire om marsj — men ikke alene — for hele 20 soldater av vaktene eskorterte oss. Ved utgangen av stasjonen istemte troppen en feiende marsjsang og under et hyl av begeistring fra befolkningen som alle lå i vinduene, marsjerte vi så gjennom Hommelvik og ned til kaien.

Hele dette optog og optrinnet burde vært fotografert, for noe mere humoristisk kunde vel neppe ten-

kes, for våre folk sang av full hals og hadde bunnet sine forskjellige kulørte lommeterklær på de selvlagde spaserstokker, d. v. s. kvister, høit løftet over hodene, mens vakt-soldatene med skarpladde geværer eskorterte oss på begge sider i fullt alvor.

Kommet ned til kaien måtte vi straks gå i båtene og ombord. Mens mannskapet gikk til sitt, avla jeg rapport hos kommandanten som var ille tilmote. Foreløbig var der ingen ting å gjøre, men morgendagen kunde bringe overraskelser.

Neste morgen kom vaktchefen, marinekaptein Scheen, ombord for å forhandle. Jeg som førte troppen blev tilkalt og bare spurte om jeg hadde underskrevet listen som jeg besvarte med «ja». Knuten på tråden var nemlig den at vedkommende som rømte var påført listen med et annet navn. Ved begge opprop, såvel på land som ombord svarte han imidlertid med «Ja» på det falske navnet som stod på listen. Saken blev selvfølgelig undersøkt, hvem som hadde utskrevet listen, og hvem som hadde oppgitt

navnene til kommandoskriveren, og denne «hvem» fikk sig en velfortjent straff. Men jeg hadde altså underskrevet listen og selvsagt på «æresord», uten å ane hvilken informasjon intrige der stakk under. Som nevnt i begynnelsen, kontrollerte jeg ikke selv troppen ombord, men eldste korporal, og han passet bare på at hver svarte «her» på sitt navn. Alle øvrige av troppen visste fra begynnelsen av hvad klokken var slagen, men ingen røbet det minste. De visste også at vedkommende skulde stikke av i skogen allerede straks ovenfor Hommelvik, for å passe på godstoget til Storlien.

Min teori var altså riktig, da jeg i 15-tiden dagen før ringte fra Kuset, men det var dessverre for sent da toget allerede hadde passert Storlien.

Forhandlinger og undersøkelser tok ca. 2 timer og saken var klar. Jeg var blitt offer for en gemen intrige, men som fører måtte jeg få en liten straff allikevel fra generalen. Denne gikk ut på en 14 dagers permisjonsnektelse, og fra kommandanten en tilleggsstraff på 8 dagers kammerarrest. Mannskapet, det vil si samtlige menige og underbefal blev nektet permisjon inntil vedkommende rømling var kommet ombord igjen. Enhver kan vel forstå at den første ophisselse og harme gikk utover dem som var med på turen og ikke sa noen ting, ennskjønt disse igjen hadde måttet være på det rene med hvad følgen vilde bli. Resultatet var altså at vel 350 mann måtte lide uskyldig for 49. Ingen visste nu hvor lenge permisjonsnektelsen vilde vare, men at denne ikke blev kortvarig, var alle klar over. Selvfølgelig blev der straks telegrafert til Berlin (marineminneriet) og de tyske

grensestasjoner Sassnitz og Warnemünde, hvorfra antagelig alle andre stasjoner blev varslet for å stoppe rømlingen. Hvor denne imidlertid var, visste vi jo ingenting om, undtagen at han foreløbig var kommet til Sverige.

KAPITEL XIV.

KAMMERARREST.

Alle som har hatt med militærtjeneste å gjøre har vel også hørt noe om både festnings- hus- og kammerarrest for øverste befal, når disse har forgått sig i en eller annen retning som er imot deres rang og stand og straffen kanskje er vel fortjent. Men denne kammerarresten jeg fikk var noe for sig selv, og jeg visste ikke om jeg skulde gråte eller le da jeg aldri har hatt en eneste time straff før.

Denne arresten bestod i følgende instruksjer:

Jeg fikk lov å gå mine officersvakter — 24 timer — og kunde da også gi mine ordrer overalt ombord når jeg hver 4. dag hadde vakt. Mine måltider fikk jeg lov til å innta enten i min 1. klasses lugar eller i messen, men her fikk ingen av mine messekamerater lov til å snakke med mig og jeg ikke med dem, skjønt jeg de første 2 dager satt på min plass ved et av bordene. Dette var en urkomisk situasjon, som alle visstnok kan skjønne. Alle øvrige satt da gravalvorlig, og jeg smilte i skjegget over denne nærmest barnaktige bestemmelse, men militær er nu engang militær.

Fra 3. dags morgen tok jeg «El-skovsburet» i besiddelse, og nu begynte livet, men alt annet enn arrest. — Det blev nemlig meget snart bekjent iland, at jeg hadde

internering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

te hurra til oss og ønsket oss hjertelig velkommen som om vi hadde vært borte i årevis. Med vår beste vilje kunde vi ikke forstå hvorledes dette hang sammen. Derimot så vi fra toget soldater overalt, men ingen civile i gatene. Straks efter at toget var stoppet, fikk det hele en annen lyd. Med et blick så vi at alt som hørte med til vaktens var utkommandert og hele stasjonsområdet med nærliggende gater sperret av. Jeg kommanderte alle mann ut av toget og stillet op i geledd. Derefter avgav jeg en kort rapport til øverste officer som bad mig ordne troppen slik at der gikk 4 i rekkene. Som sagt så gjort og høire om marsj — men ikke alene — for hele 20 soldater av vaktens eskorterte oss. Ved utgangen av stasjonen istemte troppen en feiende marsjsang og under et hyl av begeistring fra befolkningen som alle lå i vinduene, marsjerte vi så gjennom Hommelvik og ned til kaien.

Hele dette optog og oprinet burde vært fotografert, for noe mere humoristisk kunde vel neppe ten-

kes, for våre folk sang av full hals og hadde bunnet sine forskjellige kulørte lommeterklær på de selvlagde spaserstokker, d. v. s. kvister, høit løftet over hodene, mens vakt-soldatene med skarpladde geværer eskorterte oss på begge sider i fullt alvor.

Kommet ned til kaien måtte vi straks gå i båtene og ombord. Mens mannskapet gikk til sitt, avla jeg rapport hos kommandanten som var ille tilmote. Foreløbig var der ingen ting å gjøre, men morgendagen kunde bringe overraskelser.

Neste morgen kom vaktehefen, marinekaptein Scheen, ombord for å forhandle. Jeg som førte troppen blev tilkalt og bare spurt om jeg hadde underskrevet listen som jeg besvarte med «ja». Knuten på tråden var nemlig den at vedkommende som rømte var påført listen med et annet navn. Ved begge opprop, såvel på land som ombord svarte han imidlertid med «Ja» på det falske navnet som stod på listen. Saken blev selvfølgelig undersøkt, hvem som hadde utskrevet listen, og hvem som hadde opgitt

navnene til kommandoskriveren, og denne «hvem» fikk sig en velfortjent straff. Men jeg hadde altså underskrevet listen og selvsagt på «æresord», uten å ane hvilken infam intrige der stakk under. Som nevnt i begynnelsen, kontrollerte jeg ikke selv troppen ombord, men eldste korporal, og han passet bare på at hver svarte «her» på sitt navn. Alle øvrige av troppen visste fra begynnelsen av hvad klokken var slagen, men ingen røbet det minste. De visste også at vedkommende skulde stikke av i skogen allerede straks ovenfor Hommelvik, for å passe på godstoget til Storlien.

Min teori var altså riktig, da jeg i 15-tiden dagen før ringte fra Kuset, men det var dessverre for sent da toget allerede hadde passert Storlien.

Forhandlinger og undersøkelser tok ca. 2 timer og saken var klar. Jeg var blitt offer for en gemen intrige, men som fører måtte jeg få en liten straff allikevel fra generalen. Denne gikk ut på en 14 dagers permisjonsnektelse, og fra kommandanten en tilleggsstraff på 8 dagers kammerarrest. Mannskapet, det vil si samtlige menige og underbefal blev nektet permisjon inntil vedkommende rømling var kommet ombord igjen. Enhver kan vel forstå at den første ophisselse og harme gikk utover dem som var med på turen og ikke sa noen ting, ennskjønt disse igjen hadde måttet være på det rene med hvad følgen vilde bli. Resultatet var altså at vel 350 mann måtte lide uskyldig for 49. Ingen visste nu hvor lenge permisjonsnektelsen vilde vare, men at denne ikke blev kortvarig, var alle klar over. Selvfølgelig blev der straks telegrafert til Berlin (marineminneriet) og de tyske

grensestasjoner Sassnitz og Warnemünde, hvorfra antagelig alle andre stasjoner blev varslet for å stoppe rømlingen. Hvor denne imidlertid var, visste vi jo ingenting om, undtagen at han foreløbig var kommet til Sverige.

KAPITEL XIV.

KAMMERARREST.

Alle som har hatt med militærtjeneste å gjøre har vel også hørt noe om både festnings- hus- og kammerarrest for øverste befal, når disse har forgått sig i en eller annen retning som er imot deres rang og stand og straffen kanskje er vel fortjent. Men denne kammerarresten jeg fikk var noe for sig selv, og jeg visste ikke om jeg skulde gråte eller le da jeg aldri har hatt en eneste time straff før.

Denne arresten bestod i følgende instruksjer:

Jeg fikk lov å gå mine officersvakter — 24 timer — og kunde da også gi mine ordrer overalt ombord når jeg hver 4. dag hadde vakt. Mine måltider fikk jeg lov til å innta enten i min 1. klasses lugar eller i messen, men her fikk ingen av mine messekamerater lov til å snakke med mig og jeg ikke med dem, skjønt jeg de første 2 dager satt på min plass ved et av bordene. Dette var en urkomisk situasjon, som alle visstnok kan skjønne. Alle øvrige satt da gravalvorlig, og jeg smilte i skjegget over denne nærmest barnaktige bestemmelse, men militær er nu engang militær.

Fra 3. dags morgen tok jeg «Elskovsburet» i besiddelse, og nu begynte livet, men alt annet enn arrest. — Det blev nemlig meget snart bekjent iland, at jeg hadde

fått kammerarrest og 14 dagers permisjonsnektelse, og dette syntes mine venner på land var for meget for en lydig soldat.

Almindelig besøk fikk jeg ikke lov til å ta imot, men kunde derimot fungere som tolk. Jeg hadde selvfølgelig også ellers lov til å op- holde mig i messen, men i avstand fra alle øvrige og omvendt disse fra mig.

Men jeg hadde jo dette «Elskovsburet» hvor der var plass til 6 personer, så leken kunde begynne for alvor. Til sine tider hadde jeg 4—6 mann omkring mig i «buret», og vi hadde det meget hyggelig i disse 8 dager, og jeg kunde forsåvidt være tilfreds med livet. Hvad mine messekamerater tenkte når jeg satt midt i et slikt selskap vet jeg ikke, men jeg antar nesten at de misundte mig.

Her i «Buret» fikk jeg nu også etter eget ønske servert all maten min, og det smakte mig fortreffelig. for jeg hadde i den tid en glupende appetitt og behøvde ikke ta hensyn til andre når der for en gangs skyld var litt igjen til såkalt «påfylling», spesielt når det var «tykkerter og flesk».

Omsider gikk nu disse 8 dager og jeg blev mange opplevelser rike, ikke minst hvad angår «kammerarrest» ombord på et krigsfartøi som til og med var internert. Men jeg hadde også lært hvad det betyr eller hvad følgen kan bli når man i god tro stoler på andre. Dette fikk mannskapene også både høre og føle siden i full mon. Men ingen kunde undres over at jeg siden gikk ganske konsekvent til verks når der var tale om turer. De menige trodde sikkert at jeg for fremtiden vilde nekte å føre, men dette gjorde jeg tross alt ikke.

(Forts.).